

DOBRÁ KRIZE

Najděte znovu sami sebe
a objevte svůj skrytý potenciál

ÁLEX ROVIRA

Pozn. překl.:

*Data uvádíme pouze u zesnulých autorů,
jejichž citace jsou v knize uvedeny.*

Álex Rovira
Dobrá krize

Ze španělského originálu *La Buena Crisis* přeložila Jana Novotná

Redakce Vlasta Polednová

Návrh obálky, grafická úprava a sazba Art D, www.art-d.com

Produkce V Síti, s. r. o

Vydalo Synergie Publishing SE, www.synergiepublishing.com

První vydání.

Copyright © 2009 Álex Rovira, SANTILLANA Ediciones generales

Translation Copyright © 2012 Synergie Publishing SE

ISBN 978-80-7370-040-9

Tobě, Krize,
za vše, co dáváš,
za vše, co jsi.
Za změnu, již nabízíš:
současně revoluci i evoluci
v lásce a ve vědomí.
Za možnosti, jež poskytuješ.
Za krásu a za život, které se z tebe rodí.
Za všechno dík.
Ano, za všechno.

„Vždy když přšlo, přestalo.“

~ RAÚL ABELENDA¹

„Nic není ztraceno, pokud máme odvahu prohlásit,
že je vše ztraceno a je třeba začít znova.“

~ JULIO CORTÁZAR²

Když světlo zmizí z našeho života...
Když jediné, čemu musíme čelit,
není protivenství, nýbrž neštěstí...
Jak neustoupit, nezkamenět, neklesnout?
Jak bojovat proti pokušení všeho nechat?

¹ Raúl Abelenda, 1929–1996, argentinský kněz

² Julio Cortázar, 1914–1984, významný argentinský spisovatel

Existují dva druhy trápení, dva druhy
bolestí. Ty, u nichž cítíme, že jednou skončí,
kdy doufáme, že na ně najdeme lék,
věříme, že nalezneme řešení.
A pak jsou tady ty, které způsobují,
že pochybujeme, které jsou tak silné,
že v nás vyvolávají ono věčné znepokojení:
A co když nikdy neskončí?

Protivenství má vždy nějaké východisko,
zde smíme doufat.

Neštěstí ne.

Přemůže nás pocit bezmoci,
a jakékoliv štěstí nám připadá
nemožné a nepředstavitelné.

Není pomíjivé, dokonce ani ne špatné,
je to stav, trvání,
a jeho konec je v nedohlednu.

Ten, kdo tuší, že strast trvá,
se obává, že bude věčná, a připadá si ztracen.
Ať jeho pohled spočine kdekoliv,
nachází pouze černotu, prázdno nebo strach.
Dokáže ještě vůbec bojovat?

~ CHRISTOPHE ANDRÉ³

³ Christophe André, francouzský psychiatr, psychoterapeut

OBSAH

Úvod	11
Předběžná úvaha	15
PRVNÍ DOPIS	
Díky, krize	19
DRUHÝ DOPIS	
Krizе, kritika a kritérium	29
TŘETÍ DOPIS	
Krizе, změna a proměna	33
ČTVRTÝ DOPIS	
Změna = nutnost – odmítání	41
PÁTÝ DOPIS	
Proměna = změna + smysl	47
ŠESTÝ DOPIS	
Od „uvidíme, jaký bude dnešní den“ k „uvidíme, v jaký den věřím“	51
SEDMÝ DOPIS	
Chceme být příčinou, či následkem?	55
OSMÝ DOPIS	
Změna z přesvědčení, nebo z nutnosti?	61

DEVÁTÝ DOPIS	
Vnitřní alchymie: od utrpení k tvůrčí síle	65
DESÁTÝ DOPIS	
Velkodušnost a pružnost neboli proč se motýli rodí bez pomoci	69
JEDENÁCTÝ DOPIS	
Důležitost snažení	79
DVANÁCTÝ DOPIS	
Pokora je jako půdní humus, zdánlivě neživý, ve skutečnosti dárce života	83
TŘINÁCTÝ DOPIS	
Myšlení vede k závěrům, ale jen emoce vedou k akci	89
ČTRNÁCTÝ DOPIS	
Nová teorie existenciální relativity	95
PATNÁCTÝ DOPIS	
Krize a katarze, nevyhnutelné znovuzrození či smrt v rezignaci	99
ŠESTNÁCTÝ DOPIS	
Probudíme dítě v sobě	107
SEDMNÁCTÝ DOPIS	
Co chápeme pod pojmem integrita	111
OSMNÁCTÝ DOPIS	
Potřeba sdíleného pohledu neboli otázka za milion: Co nás spojuje?	117
DEVATENÁCTÝ DOPIS	
Bez vášně neexistuje statečnost ani čin	125

DVACÁTÝ DOPIS	
Tvořivost a svědomí	129
JEDENADVACÁTÝ DOPIS	
Tvořit neznamená kopírovat	133
DVAADVACÁTÝ DOPIS	
Od já k my	137
TŘIADVACÁTÝ DOPIS	
Znovu získat podstatné hodnoty	143
ČTYŘIADVACÁTÝ DOPIS	
Smysl: Kdo se ptá proč, nalezne i jak.	
Podmínka proměny	149
PĚTADVACÁTÝ DOPIS	
Život: Putování pouští, kde je oáza vždy	
jen v našem nitru	153
ŠESTADVACÁTÝ DOPIS	
Krize? Oxytocin, prosím!	157
SEDMADVACÁTÝ DOPIS	
Deset klíčů k „r-evoluci“	161
OSMADVACÁTÝ DOPIS	
Klíče k naší korespondenci	165
DEVĚTADVACÁTÝ DOPIS	
Dobré knihy pro dobrou krizi	169

ÚVOD

Álexe Roviru jsem poznal před několika roky díky jeho knize Dobrý osud. Jen málokdo vyzařuje tak pozitivní energii jako on a jen u mála osob najdeme v životě a ve slovech citlivost a znalost současně. Avšak krom obdivu, který k němu cítím, nás spojují i malé časové shody. Například tato: Psycholog Manuel Almendro⁴ si u mne objednal před nějakou dobou kapitolu pro práci pojednávající obecně o krizi – tehdy ještě téměř nikdo o hospodářské krizi nemluvil. Vzpomněl jsem si, že *krísis* je v latině lékařským termínem označujícím rozhodující okamžik ve vývoji nemoci, kdy se stav náhle zlepší, anebo zhorší. Uvědomil jsem si, že o krizi vedoucí k uzdravení nemocného se mluví jako o *dobré krizi*. Přesvědčený, že každá krize je příležitostí k nápravě, jsem uveřejnil několik článků odvolávajících se právě na „dobrou krizi“. A před několika měsíci jsme si s Álexem uvědomili, že vlastně píšeme paralelní knihy o... dobré krizi.

Dostali jsme se do krize systému, protože ten je nemocný. Ekonomická prosperita a přelud konzumu zakryly

⁴ Manuel Almendro, španělský psycholog a terapeut

četné příznaky tohoto stavu. Dnes je situace jiná. Nyní již víme, že nastoupená cesta není v ekonomickém, energetickém, ekologickém ani psychologickém smyslu udržitelná. Propojené krize současného světa před nás staví na globální i na osobní úrovni bezprecedentní výzvu. Rituály přechodu představovaly v mnoha tradičních společnostech překročení prahu mezi dospíváním a zralostí. A takový krok nás čeká právě nyní. Krize nás stejně jako obřad přechodu vyzývá, abychom došli k udržitelné a důstojné zralosti, schopné pomoci nám znovu objevit dar bytí tady a teď.

Špatně pochopená krize by nás na současné křižovatce zavedla jen k větší touze vše ovládat, podmanit si přírodu a vše kolem nás a k vlastnímu vykořenění. Dobrá krize nás naopak dovede k postmaterialistickému světu, v němž ekonomika navracena do přirozených cyklů bude opět sloužit lidem a společnosti, v němž se bytí soustředí na tvoření a užívání si života místo soutěžení a spotřeby a v němž lidské vědomí nebude pouhým průvodním jevem setrvačného světa, nýbrž podstatným znakem živé a inteligentní skutečnosti, na níž se budeme podílet. Pokud se nám pomocí onoho rituálu přechodu podaří pokročit ke zdravější, moudřejší a ekologičtější společnosti a ke světu, který má smysl, budeme moci říci, že jsme prošli skutečně dobrou krizí.

Budoucí roky by se měly stát oním přechodem pro lidstvo i pro celou Zemi, klíčovým obdobím na dlouhé pouti lidského vývoje. Lze si představit, že zažijeme nejruznější

radikální přeměny, zahlédneme překvapivá svítání a ohromující soumraky, a že kolaps materiálních a ideologických struktur, jimiž jsme chtěli ovládnout svět, otevře prostory novým formám hojnosti.

Takové prostory se již před námi pomalu otvírají. Dochází k tomu i prostřednictvím knih Álexe Roviry, které se obracejí současně k mysli i k srdci. Ale i prostřednictvím každého z nás, neboť ve chvílích globální krize hraje každý člověk nezastupitelnou roli. Vše zůstává otevřeno. Naše činy nejsou jen konáním nepatrné bytosti, osamocené mezi miliardami mužů a žen. Jsou to také činy jedince souznějícího s celkem, jehož jsme součástí. A v tom spočívá naše zodpovědnost.

Jak píše Álex v dopise č. 21: "Začněme žít konečně jinak, nebo nás současné způsoby pohltí. Odpověď leží v každém z nás a v tom, co sdílíme jako celek. A každý má tu odpověď, která není ničím méně ani více než jeho vlastní odpověď."

Dopisy tvořící tuto knihu se obracejí ke každému, kdo do nich nahlédne. Jsou mapou plavby, která dokáže zaměřit tvůj vnitřní kompas správným směrem. Těš se z nich.

Šťastnou plavbu a dobrou krizi.

Jordi Pigem⁵

Autor *Dobré krize*

⁵ Jordi Pigem, španělský filozof a spisovatel

PŘEDBĚŽNÁ ÚVAHA

„Chceš-li se uvolnit,
užívej si krize.“

~ ASHLEIGH BRILLIANT⁶

Vám všem, kdo si mou knihu laskavě přečtete:

Kdo si myslí, že jde o kuchařku s recepty na to, jak hromadit majetek nebo finanční prostředky pro zmírnění ekonomických potíží, mýlí se v mnoha směrech. Těch několik upřímných zamyšlení ve formě dopisů, které jsem sepsal v posledních nelehkých měsících, chce proniknout do obecného vědomí – včetně toho mého – s jasným *leitmotivem*: Překonat (tuto) krizi neznamená „znovu mít“, nýbrž „dokázat být“.

Být, sloveso výchozí a původní, v jazyce tak často používané, z jehož významu však v každodenním životě uchovááme tak málo. Být, podstata mizející pod vlivem slovesa mít, pojem, jemuž musíme dát nový význam, což si od nás

⁶ Ashleigh Brilliant, britský umělec a spisovatel

žádá mimořádné činy. Nemůžeme čelit výzvám 21. století nástroji ze století 20. jednoduše proto, že je čas přiznat si, že příčinou naší krize není pouze současný ekonomický model.

Pod kobercem současného „nemít“, což považujeme za důvod neštěstí, již vykukují následky skutečné krize: krize znamenající „nebýt“. Elsa Punsetová⁷ prohlašuje ve své tolik potřebné knize *Kompas pro emocionální plavce*: „Očekáváme, že naše planeta snese mnoho bolesti, ale tolerance je nebezpečná, protože děláme velmi málo, abychom tomu zabránili.“ Na ukázkou uveďme zdravotní neduhy, jimiž trpí náš druh: duševní poruchy dnes několikanásobně převyšují kardiovaskulární nemoci a rakovinu a ovlivňují kvalitu života více než artritida, diabetes nebo onemocnění srdce a dýchacích cest. A příčinami běžných duševních dysfunkcí, mezi nimiž vynikají deprese, jsou zmatky v citové oblasti. Deprese je dnes čtvrtou nejčastější příčinou úmrtí a předpokládáme, že se v roce 2020 vyhoupne podle údajů ministerstva zdravotnictví z roku 2006 na druhé místo. Kolik dalších statistik potřebujeme, abychom si uvědomili, že trvalý hospodářský růst neznamená nutně uvědomění ani naplnění sebe sama?

V omezeném světě nemůžeme očekávat neomezený hospodářský vzestup, a proto pojem trvalého exponenciálního

⁷ Elsa Punsetová, španělská spisovatelka a filozofka zaměřená na filozofii vzdělání

růstu se v současnosti stává nejničivější ideologií této planety. Je to virus, který nezadržitelně zaplavuje všechny oblasti země a hrozí, že vymaže city a myšlení. Banky a vlády našich zemí převzaly štafetu od těch, kdo kdysi chtěli zničit hospodářství puštěním nových mincí do oběhu. Zhoubná ironie spočívá v tom, že léčení se soustřeďuje na šíření všeho, co problém vyvolává, místo aby jej zkrátka odstříhlo. Pohybujeme se na tenkém ledě a věříme, že přeběhnutím na opačnou stranu zabráníme pádu do propasti. Kam se poděla inteligence vlastní člověku? Ohlupuje nás snad kultura hromadění nebo falešný pocit všemocnosti, který nám poskytuje technologie? Je zcela zřejmé, že zbývají jen dvě východiska: buď vládnoucí paradigma zcela obrátíme změnou vědomí, nebo budeme riskovat nad propastí, zrychlíme běh, aniž víme, kam klademe nohy, a skončíme jako myši v rukou krysaře z Hammelnu.

A o to mi v této knize jde. Snažím se propojit jasno-zřivost a inteligenci s důvěrou, dobrotou a kolektivním úsilím, mimořádnými nástroji, které by měly patřit k naší každodennosti. Obraťme list a přejděme doslova i metaforicky od „Já – oběť“ k praktikování „My – můžeme“. Mé dopisy se obracejí současně ke mně a k mému příteli, který vidí, že sedí na pokraji strže nejistoty a chce se naučit, jak překonávat své pochyby a úzkost, a tak nejen pokročit o jediný krok, ale vydat se na zcela novou cestu.

Ne, nejde o návod k svépomoci. Recepty neexistují, nikdy jsem je ani nenabízel, a tentokrát to nebude jiné.

Netoužím po tom stát se podomním prodavačem a jásat uprostřed mrzutostí; chci vás jen energicky postrčit od jediného vidění ke krásné dualitě: Jsme sice v krizi, ale velkolepost života nezmizela. Neboť to, co se dnes jeví jako zdánlivé neštěstí, se může zítra změnit v podnět obratu ke svědomí, kvalitě, lidskosti, etice a kráse. Zahlédneme nové světlo a budeme pokračovat posílení a uklidnění jako lepší lidé, lepší odborníci, lepší občané lepšího světa.

Následující dopisy se proto obracejí jak na mne jako pozorovatele, jakož i na mého přítele čtenáře, na tu jeho část, která pocítuje strach, pochyby, zlost, vinu, rezignaci, obavy, pocit nemohoucnosti, takže se cítí sám a neschopný. Jsou to dopisy člověka, který – stejně jako tolik jiných – kráčel pouští, až v ní našel malou oázu a nyní chce sdílet svůj cestovní deník s přítelem.

Ještě jednou děkuji za to, že mne provázíš.

Álex Rovira Celma

30. června 2009

První dopis

DÍKY, KRIZE

„Naše nejjasnozřivější okamžiky nastávají, kdykoliv se cítíme hluboce sklíčení, nešťastni nebo nespokojeni. Neboť právě tehdy, tlačeni svou nelibostí, opouštíme vyšlapané cesty a počínáme se rozhlížet po jiných způsobech konání nebo po správnějších odpovědích.“

~ M. SCOTT PECK⁸

Nevyšlapanou cestou

Vážený příteli!

Možná žes svařil obočí nad větou uvádějící tento list. Skutečně máme být vděční za překážky, starosti, zhroucení, ztroskotání svých plánů, za úlek – proč nemluvit konkrétně – v dobách ekonomické temnoty a zničených životních možností? Jistě si myslíš, že jenom tak žertuji.

⁸ M. Scott Peck, americký psychiatr a autor